

zahaja, izveščen, podeljen, vsak dan zjutraj
Asiškiga št. 20, 1. nadstropje. Dopisi naj
pisma se ne sprejemajo, rokopiši se ne
Štefan Godina. — Lastnik tiskarna E. Godina
znaša za mesec L. 7. — 3 meseca L. 19.50. —
Za izoizemstvo mesečno 4 lire več. — Telefon

Licejska knjižnica
PUBLJANA - Jugoslavija

RUSIJA IN POLJSKA

Ko je bil poljski vojskovodja Kosciuszko l. 1795 premagan v odločilni bitki od Rusov, je baje vzkliznil: Finis Poloniae! O teh dveh usodnih besedah slavnega poljskega vojskovodje in rodoljuba je nastala cela literatura. L. 1795. se je izvršila zadnja delitev Poljske, ki je tako prenehala živeti samostojno državno življenje. Poljski narod pa je živel razcepljen v treh državah preko 120 let. Sicer pa so skušali Poljaki v tem času osvoboditi svojo deželo tujega jarma. Prvi žarek upanja je prinesel Napoleon Bonaparte, ki je obljubil Poljakom svobodo. Toda ne glede na to, da je imel Napoleon le sebične namene, ni mogel držati obljube, ker je začela njegova slava in moč gospodovati ravno v usodni zimi l. 1912. ko so mu obširne ruske planjave požrle največjo armado. Tudi pozneje so poskušali ruski Poljaki z revolucijo priti do Poljske in od tedaj se je skoro zdelo, da se Poljska nikoli več ne vzdigne. Če so Poljaki zaigrali svojo državo, vendar narod ni izginil, ne propadel, toda tudi narodno življenje ni moglo priti do razmaha, posebno ne v Nemčiji in na Ruskem. Znano je, s kakšnimi sredstvi je uradna in neuradna Prusija dušila poljski živelj na Poznanjskem in kako je absolutistična carska vladavina na ruskem Poljskem ovirala poljski narodni pokret. Najbolje se je godilo v tem oziru Poljakom še v Avstro-Ogrski. Poljaki so bili takorekó neomejeni gospodarji v Galiciji in kot taki so zatirali ukrajinsko ljudstvo. Največji del Poljakov je pripadel Rusiji, a avstrijski Poljaki so postali mejasi Rusije in z nasilnim poloniziranjem vzhodne Galicije so stremeli za oslabljenjem ruskega življa v deželi. In tako je zavzela splošna poljska politika Rusiji sovražno stališče.

Sovražstvo poljske slahite in meščanstva napram Rusiji kot državi pa tudi narodu je bilo veliko. Poljski narod je v svetovni vojni zares mnogo pretrpel. Po poljskem ozemlju so valovale sem in tja milijonske armade treh največjih držav Evrope. Ruski narod pa se je boril na treh frontah proti samemu sebi, ker so bili njegovi sinovi vključeni v vojaške verige sovražnih držav. In v tistih časih so mamili poljski narod z obljubami: Berlin, Petrograd in Dunaj. Še v l. 1917. je bilo vprašanje poljske neodvisnosti še tako nedoločeno, bodocnost poljskega naroda tako nejasna, da smo v vrstah resničnih poljskih rodoljubov opazili zelo nasprotujoče si nazore o političnih smernicah. Toda francoska tendenca je polagoma prihajala do izraza, od zapada so Poljaki pričakovali končno svojo rešitev, ki je končno prišla.

Zmaga entente je prinesla Poljakom narodno svobodo, a jim tudi podelila suvereno državo. Toda, da se je konec vojne završil z obujenjem ter starodavne slovanske države, se imajo Poljaki pred vsem zahvaliti boljševikom, ki so proglasili samoodlobo narodov ter to tudi praktično uveljavili. Caristična Rusija bi ne bila nikdar in nikoli dovolila, da ji Poljska zapre dohod od Nemčije, pa tudi nobena ruska meščanska vlada bi se ne bila mogla sprijazniti s to mislijo. Ustanovitev novih obrobni držav na nekdanjem ozemlju velike Rusije je Poljakom dobro došla. Zato je Poljska podpirala, kjer je le mogla, vsako separatistično stremljenje katerekoli skupine nekdanjih ruskih narodov. Strah pred Rusijo je zaslepil Poljake. In tako se je zgodilo, da se je poljska politika skladala s francosko politiko glede Rusije. Franci-

ja, ki je še danes najneizprosnejša sovražnica boljševizma, je videla v Poljski imenitno protitež ne samo proti Nemčiji, ampak se več proti Rusiji. In tako je postala Poljska eksponent Francije na vzhodu. Ker je svetovna vojna razrušila poljsko gospodarstvo, je prišla Poljska tudi v gospodarsko odvisnost od zapadnih zmagovalcev. Tako ni mogla Poljska, tudi če bi hotela, voditi drugačne politike, ki bi se ne skladala s francoskimi težnjami.

Ta francoska politika je privedla Poljsko, ki je bila še-le vstala iz stoletnega spanja, v krvavo vojno z novo boljševiško Rusijo in Varšava je zopet enkrat videla pod svojimi obzidji ruske kozake. Poljaki so topot odbili Ruse, toda ta vojna pa je tudi izčrpala njene zadnje napadalne sile. Poljski državniki so končno uvideli krvavo potrebo miru in sprave z Rusi. Toda nova mirovna politika Poljske, ki je izšla iz potrebe, ni bila odkritosrčna napram Rusiji. Rusi so morali žrtvovati obširna ozemlja, na katerih prebivajo nepoljski narodi. Dalje je Poljska napravila z obrobni ruski državiciami posebne pogodbe, da je zadržila obroč okoli Rusije. Toda Rusija je hotela na vsak način mir. Zato je prišlo v marcu mesecu do definitivne mirovne pogodbe s Poljsko in ostalimi obrobni državiciami.

Na genovski konferenci je Francija, kakor smo videli, ovirala, kjerkoli je mogla mirovno stremljenje Lloydja Georgea. Francija je ostala dosledna v svoji protiruski politiki in skušala pridobiti zase malo entente s Poljsko vred, kar se ji je deloma posrečilo. Posebno Poljska je pokazala, da se ne more otrestiti francoskega jerebstva.

Ko je Rusija v Genovi podpisala pogodbo z Nemčijo, tedaj je Francija izsilila pri ostalih zaveznicah spomenico proti Nemčiji, s katero so Nemčijo izključili iz nadaljnjih skupnih konferenc, kolikor se tiče ruskega vprašanja. In ta akt je podpisala mala ententa in Poljska. Ruska delegacija je takoj vložila protest potom Čičerina na poljskega predstavnika Skirmuta, v katerem očita Poljski kršitev mirovne pogodbe. Čičerin pravi, da bi Poljska ne smela podpisati onega akta, ker se je itak postavila izven one določbe. Vseled rusko-poljske mirovne pogodbe bi morala biti tudi Poljska izključena iz nadaljnjih konferenc, kolikor se tičeje ruskega vprašanja. Tako je Čičerin uporabil priliko, da je zadal svoji neprijazni sosedu občuten diplomatski sunek.

Rusko-poljsko navzkrižje je prišlo torej tudi tu do izraza. Sicer pa imajo Poljaki na vesti mnogo nekorektnosti napram Rusiji. In ni izključeno, da pride prej ali slej do obračuna, če ne bodo Poljaki zapustili svoje še vedno Rusiji sovražno stališče. Danes si je skoraj nemogoče misliti, da bodo Poljaki ponudili Rusom roko v spravo, zakaj Poljska hoče igrati isto vlogo napram Rusiji kakor Francija napram Nemčiji, drugič pa je poljska politika še tako nesamostojna, da se v doglednem času ne bo mogla otrestiti popolnoma francoskega posrednega in neposrednega vpliva.

Toda zopet si je nemogoče misliti, da si bodo Poljaki v Nemčiji in Rusiji hoteli ustvariti dve stalno sovražni fronti. Zato smemo pričakovati tudi v dosedanjih ruski politiki Poljske izpremembe v bližnji prihodnosti in sicer to tudi za ceno francoskega prijateljstva.

alarmantna poročila o državnem prevratu so slonela na napačnih premisah. Ugotovljeno je, da je začela bolgarska vlada zadnje dneve strogo in z vsemi sredstvi nastopati proti ruskim beguncem in Vranglovim četam. V tej akciji pa vlado indirektno podpirajo tudi komunisti, ki povsod nastopajo proti Vranglovcem, tako da je v nekaterih provincialnih mestih že prišlo do ostrih in krvavih spopadov med komunisti in vranglovci.

V Bolgariji je nastopilo pravo preganjanje ruskih beguncev. Izvršene so neštete vilsne internacije Vranglovih oficirjev in uglednih ruskih beguncev. Tekom zadnjih dni pa je bolgarska vlada iz države izgnala mnogo ruskih beguncev. Odpravlja jih preko Svilengrada, Varne in Ruščuka v Carigrad.

Neposredni povodi za radikalno akcijo proti ruskim beguncem in Vranglovim četam pa je dala zelo ostro pisana protestna nota generala Vrangla bolgarski vladi. V tej noti general Vrangl daje Bolgarom lekcijo v taki obliki, kakor jo uporablja edino le strogo oče napram svojemu nebogljemu detetu. Ton te note je silno razburil tako bolgarske vladne kroge, kakor tudi vso javnost. Bolgarski tisk, osobito socialističen in komunističen, je začel radi te note pisati proti Rusom. General Vrangl je v noti spominjal na leta, ko je ruska vojska s krvjo in velikimi materialnimi žrtvami osvobodila Bolgare izpod turškega jarma.

SOFIJA, 22. Načelnik mestne občine je dobil najdalekosežnejša pooblastila v akciji proti Vranglovim četam. V svojem delokrogu ima pravico izvršiti vse radikalne ukrepe. Splošno je v Sofiji mir. Do spopadov ni še prišlo. Pač pa javljajo iz nekaterih mest, da so bili ljuti boji med komunisti in vranglovci. Sofijski komunisti so priredili minuli petek velikanski shod na velikem trgu pred cerkvijo Svete Nedelje. Shoda se je udeležila velikanska masa naroda. Na dogovorjen znak trombe je nenkrat na raznih krajih začelo govoriti sedem govornikov. Vsi so ostro govorili proti Vranglovi vojski. Mnocija je bila zelo ogorčena.

SOFIJA, 22. Iz Bolgarske so bili takoj izgnani: polkovnik Samohvalov, vodja vohunskega oddelka Vranglove generalnega štaba, dalje generali Popov, Satilov, Putepev in polkovnik Pavlenko. Te ruske oficirje je posamno bolgarska vlada odpravila v Carigrad preko Ruščuka, Varne in Svilengrada. Vsak dan se nadaljujejo ekspedicije glavnih Vranglovih oficirjev preko meje v Carigrad. Do danes še ni prišlo do resnih konfliktov med Vranglovci in komunisti.

Rusija

Sovjetska Rusija se opira le na bajonete? Senzacionalna izjava Trockega.

PARIZ, 23. Pariški listi poročajo kratko poročilo o govoru komisarja Trockega, ki je vzbudil splošno senzacijo. Trockij je govoril gojencem višje vojaške šole rdeče armade. Govoril je o uspešnih genovske konferenci. Trockij je uverjen, da ta konferenca za Rusijo ne bo imela uspeha. Trockij se samo opira na vojsko, veruje samo v bajonete in baterije. «Genovska konferenca nam ničesar ne da, kar potrebujemo. Kar nam je potrebno, bomo morali pridobiti s pohodom rdeče armade. Rdeča armada ima biti pripravljena, da napravi pohod preko meja kapitalističnih držav, da premagajo Evropo. Na ta način si zavarujemo sovjetski mir.»

Baltičke države

Komunistični zastopnik Derman se izroči sodniji.

RIGA, 23. Lotvinska konstituenta je enodušno sklenila, da se izroči sodniji poglavni lotvinskih komunistov Derman, ki je član konstitujante. Derman je obdolžen, da je ponarejal bankovce.

Francija

Poseledice incidentov v Porenju

PARIZ, 23. Listi pišejo, da je poveljništvo levega brega Rena vsled incidentov v Aquisgrainu izdalo sledeče predloge: 1. nemški komisariat v Koblenca naj se odpravi; 2. naj se ustanovi v Koblencu rensko zastopstvo ter naj se izženejo pruski uradniki in načelniki strank; 3. prefekt v Aquisgrainu naj se izžene; 4. naj se listi, ki izhajajo v obrenskih pokrajinah, strogo nadzorujejo.

Po potopitvi ladje «Egypt» — Milijon šterlingov pod vodo — Junakstvo posadke

PARIZ, 23. Listi objavljajo podrobnosti o potopitvi ladje «Egypt» vsled trčenja z ladjo «Seine». «Egypt» je baje plul vkljub gosti megli z veliko naglico. Straža na «Seini» ga je sicer zapazila in dala znak alarma, toda vse je bilo zastoj. Še preden je mogla «Seine» menjati smer, je trčil «Egypt» ob njo. Ladja «Seine» je bila precej poškodovana, posebno njen sprednji del, toda kapitan je takoj zapazil, da je «Egypt» še bolj poškodovan in mu z vso naglico sledil. Prizor, ki ga je nudil potapljačji se «Egypt» je bil strašen. Med šumenjem valov in pokanjem tramov se je alikal jok in krič žensk, otrok in možkih, obsojenih na smrt v valovih. Del moštva, po večini Hindustanci, je kar posekaval v rešilne čolne in odganjal potnike stran z revolverji v rokah. Drugi del moštva pa je pokazal tudi v smrtni nevarnosti največje

samozatajevanje. Tako je telegrafist ostal do zadnjega v svoji kabini in dajal znamenja za pomoč, dokler ni padel vsled razburjenja mrtev na tla. Neki črkostavec se je hotel ravno vreči z rešilnim pasom v morje, ko je zapazil kraj sebe žensko, ki je obupno vila roke in klicala na pomoč. Odpasal je pas in ga ji dal. Kmalu nato je izginil s parnikom v morskno globino.

Zrtev je, kakor znano, okoli 98; parniki, ki so odpuli iz Bresta na mesto nesreče, so se vrnili s še kakimi 30 trupli nesrečnih žrtev.

Pravijo, da se je z «Egyptom» potopilo za nad milijon šterlingov zlata in srebra, ki je bilo zaplenjeno v indijskih bankah.

Anglija

Odnosaš med Anglijo in Italijo

LONDON, 23. Nasproti poročevalcu lista «Manchester Guardian» je izjavil v Genovi italijanski minister Schanzer sledeče: Ako to oba naroda hočeta, se tradicionalno prijateljstvo med Anglijo in Italijo izpremeni lahko v nekaj bolj otipljivega. V Genovi se ni izvršilo prav nič definitivnega. Izmenjali so se razni vidiki, ne pa note. To izmenjavo vidikov lahko smatramo kot srčni sporazum, ki pa utegne dovesti do konkretnega in točnega sporazuma na kaki drugi angleško-italijanski konferenci. Dalje je Schanzer poudarjal, da ta sporazum nikakor nima separatističnega značaja, ni prav nič naperjen proti Franciji in ne skriva nobenega vojaškega dogovora. Dogovor je vse bolj gospodarskega pomena. Bodoči razvoj angleško-italijanskega dogovora bo odvisen od tega, kako stališče bo zavzelo nasproti njemu javno mnenje v obeh državah.

Španska

Bivša cesarica Zita na Španskem

MADRID, 22. Včeraj predpoldne je prispla v Cadix bivša cesarica Zita v spremstvu svojih otrok, matere in drugih oseb. Vse spremstvo šteje 30 članov. Ob 8 zvečer je cesarska družina odpotovala v Madrid s posebnim kraljevim vlakom. Danes ob 11 in pol predpoldne je vlak prispel v Madrid. V čakalnici so bili kralj, kraljica, ministrski predsednik in številne španske, ogrske in avstrijske osebnosti iz Madrida. Po sprejemu so se španska vladarja, bivša cesarica Zita in njena družina ter spremstvo odpravili v avtomobilih v palačo Pardo, ki se je pripravila za bivšo cesarico. Nato so se kralj, kraljica in spremstvo poslovili od bivše kraljice ter se povrnili v Madrid.

Avstrija

Pojedina na čast poveljniku italijanske torpedovke 69

DUNAJ, 23. Zupan je priredil pojedino na čast poveljniku italijanske torpedovke 69 Matteucciju. Udeležili so se je italijanski poslanik kom. Orsini Baroni in glavne dunajske politične in znanstvene osebnosti.

Bližnja rešitev vlačne krize v Avstriji

DUNAJ, 23. Vse kaže, da se bo sedanja vladna kriza kmalu rešila. Schober, ki se je povrnil iz Genove, pravi, da se bliža vprašanje kredita ugodni rešitvi. Avstrijske težnje podpira tudi Mala ententa s tem, da dovolite Jugoslavijo in Rumunsko odgoditev svojih zastavnih pravic, čemur se pridružuje tudi Čehoslovaška, ki gre v gotovem oziru še bolj daleč.

Bivši avstrijski kancelar Mayer umrl

DUNAJ, 23. V svoji rojstni vasi blizu Linca je nenadoma umrl bivši kancelar avstrijske republike Nikolaus Mayer v starosti 58 let. Dr. Mayer je bil profesor zgodovine na univerzi v Innsbrucku. Bil je priista krščansko-socialne stranke. Kot tak je bil izvoljen v parlament že pod prejšnjim režimom. Sedanjo avstrijsko federalno ustavo je Mayer sestavil.

Reka

Nov fašistovski-komunistični režim na Reki?

SUSAK, 23. Italijanski fašisti skušajo v družbi s komunisti uvesti na Reki popolnoma nov režim.

MILAN, 23. «Corriere della Sera» piše, da je skoro pričakovati podpis sporazuma med Italijo in Jugoslavijo. Zakasnitve pa niso povzročile težkoče glede kake bistvene točke. Kakor se sodi, treba izpolniti še podrobnosti glede profesionalnih pravic za Italijane, ki ostanejo pod Jugoslavijo, kar se tiče Reke, se pa lahko smatra sporazum za definitivno.

Politično društvo „Edinost“

Podpisani vabi člane na

izredni občni zbor

ki se bo vršil

v četrtek, 1. junija t. l. na Opčinah pri Trstu, v prostorih, ki se posebej naznanijo. Začetek točno ob 9.30.

Na dnevnem redu so:

1. Naša politična organizacija, pokrajinska in osrednja.
2. Volitev odbora.
3. Slučajnosti.

V TRSTU, 20. maja 1922.
ODBOR
Političnega društva „Edinost“

Kraljevi gostje na Krasu in Notranjskem

Včeraj pop. ob 14 so se odpeljali kralj, kraljica in princezinja Jolanda v spremstvu vojvode D'Aosta, drugih vojaških dostojanstvenikov, ministrskega predsednika Facte, min. za mornarico De Vita, gen. civ. kom. Mosconija, predsednika goriskega deželnega odbora Pettarina, tržaškega župana Pitacca, posl. Suvicha, Banellija in druge tržaške gospode čez Opčine v Postojno. Pridržujemo si objavo podrobnjega poročila o potovanju visokih gostov po teh izrazito slovanskih krajih; za danes objavljamo samo v glavnih črtah vtiske s tega zanimivega potovanja.

Od Opčin do Postojne so bile vse vasi okrašene z zastavami. Ljudstvo je pričakovalo visoke goste pred hišami in jih prisrčno in gostoljubno pozdravljalo. Posebno okrašeni sta bili Sežana in Postojna. Kraljevski sprevod se je ustavil v Sežani, Sežanečah in končno v Postojni. Povsod je ljudstvo kraljevo družino prisrčno pozdravljalo z gromkimi «Živio!» klici.

Kraljica je povsod nagovarjala posamezne zastopnike v srbo-hrvatskem jeziku, kar je naredilo zelo dober vtis na prebivalstvo.

Postojna je priredila kraljevskim gostom sprejem v visokem stilu. Pred mestom se je zbrala velika množica ljudi. Dekleta in žene so bile oblečene v lepe slovenske narodne noše. Kralja je pozdravil v slovenskem jeziku župan Kutin, kraljico pa njegova mala hčerka. Oficielno predstavljanje se je vršilo na komisariatu. Predstavljeni so bili kralju vsi župani postojnskega okraja, nato častništvo in bivši vojak, občinski zastop, duhovščina in uradništvo. Kraljica je zelo prijazno nagovarjala posameznike v srbo-hrvatskem jeziku in obenem tudi tupatam prevajala posamezne odgovore kralju v italijansko.

Kralj in kraljica sta se spustila v daljši pogovor s poslancem Lavrenčičem, pri katerem se je kraljica, ki je dosledno govorila srbo-hrvatski, informirala glede naših šol. Ko je posl. Lavrenčič omenil, da je veliko število slovanskih šol v Istri še vedno zaprtih, se je obrnila kraljica k generalnemu civilnemu komisarju Mosconiju in se pogovarjala z njim o tem vprašanju. Izjavila je nato posl. Lavrenčiču, da je tega krivo dejstvo, ker primanjkuje slovanskega učitelstva. Slovenski in hrvatski učitelji naj se le vrnejo na svoja mesta; vsi bodo zopet sprejeti. Poudarila je tudi, da je kralj za to, da se nam vse šole odpro.

Po oficelnem sprejemanju na komisariatu so obiskali visoki gostje postojnsko jamo. Na plesišču so bili zbrani šolski otroci, ki so pozdravili kraljevske goste z Gregorčičevo »Nazaj v planinski raj«. Vsi prisotni so očitveno ginjeni poslušali krasno pesem, ki je še bolj učinkovala, ker jo je pel nežni otroški zbor. Kralj je izjavil posl. Lavrenčiču, da mu je petje zelo ugajalo. Vprašal je, čigava je ta pesem in ko je izvedel, da Gregorčičeva, se je spominjal tudi drugega našega primorskega pesnika Pagliaruzzija. Sploh se je kralj kazal zelo zadostnega s sprejemom v Postojni. Posebno so mu ugajale, kakor je izjavil, naše narodne noše, ki jih je videl ob vstopu v mesto.

Po obisku jame so bili visoki gostje povabljeni k čaju. Vsa slavnost je imela zelo prisrčen značaj in se je zategnila nekoliko delj, nego je bilo predvideno v programu, tako da so se kraljevi gostje odpeljali še-le ob 6. Ob odhodu so bili zopet burno pozdravljeni.

Dnevne vesti

Obisk kr. dvojice v Trstu in po deželi. Po svečanem sprejemu, ki so ga bili deležni kraljevi gostje v Trstu preteklo nedeljo in o katerem smo poročali v včerajšnji «Edinosti», sta obiskala kralj in kraljica pretekli ponedeljek Tržič in Gorico. Pri tem obisku ju je spremljala tudi kneginja Jolanda. Iz Trsta so se kr. gostje prepeljali v Tržič na torpedolovki «Falcon». Kraljeva dvojica je obiskala tukaj po svojem prihodu tržiško ladjedelnico, kjer sta ji priredili vodstvo in delavstvo ladjedelnice prisrčen sprejem. Gospodična Nella Cosulicheva je poklonila pri tej priliki kneginji Jolandi krasen šopek cvetlic. Po obisku v ladjedelnici so se kraljevi gostje podali v mestno hišo, kjer se je vršil uradni sprejem, pri katerem je imel župan Bonavia pozdraven govor.

Ko je bila sprejemna svečanost v mestni hiši končana, je kr. dvojica nadaljevala pot proti Gorici. Kralj in kraljica sta se vozila v prvem avtomobilu obenem s senatorjem Mosconijem in generalom Cittadinijem. Drugo spremstvo jim je sledilo v devetih avtomobilih. Med Tržičem in Gorico se je kralj ustavil v Ronkih in v Fojanu ter na hribu Sv. Mihaela, kjer so se vršile v zadnji vojni krvave borbe. V Gorico so prispeli kr. gostje s spremstvom ob 11.30. Sprejema v Gorici sta se udeležila z naše strani naša poslanca Lavrenčič in Podgornik ter župani naših občin. Kralj se je s poslancema ljubeznivo pogovarjal in je z ozirom na pozdravne klice «Živio» rekel, da je iste vzklile slišal tudi v Črni gori. Kraljica je govorila tudi v Gorici, kakor v nedeljo v Trstu, z našimi poslanci v srbo-hrvatskem jeziku ter jih prošla, naj se ljudstvo zahvalijo za prisrčni sprejem. Po

